

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кравцов Дмитро Олександрович

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
"Депозитні операції банків"

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студента (ки) 4 курсу

Д.О. Кравцов

Групи ФБС-61а

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на

відповідне джерело

(підпис)

Д.О. Кравцов

Керівник к.е.н., доцент

(посада, науковий ступінь)

(підпис)

А.Ю. Семенов

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1 Теоретичні засади реалізації депозитних операцій комерційних банків.....	5
1.1 Роль та місце банків у ринковій економіці, види операцій банків	5
1.2 Економічна оцінка сутності депозитних операцій та їх значення у структурі банків.....	11
1.3 Характеристика основних видів банківських депозитів та фінансові умови залучення депозитів банками	15
Розділ 2 Практичні основи формування і реалізації в банках України депозитної політики.....	21
2.1 Аналіз діяльності вітчизняних банків на депозитному ринку.....	21
2.2 Головні напрями залучення депозитних коштів фізичних осіб в банківську систему України.....	25
2.3 Досвід іноземних банків в реалізації депозитної політики	29
Висновки	36
Список використаних джерел	38
Додатки.....	43

ВСТУП

Депозитна політика банку є основним елементом для стабільного функціонування банку, та складником економічного росту кожної країни. Так як кредитування відбувається з ресурсів залучених банком. Формування ресурсів банку в Україні є складним і головним питанням, тому що банківська система України є на низькому рівні розвитку.

Актуальність даної теми «депозитні операції банків» полягає в тому, що дане питання сьогодні поширене серед населення і являється доволі важливим. Суспільство має на меті зберегти, заощадити і накопичити власні гроші. Кількість фінансових установ на ринку досі велика, конкуренція посилюється, тому банкам важливо знаходити умови практичної реалізації свого продукту для задоволення власних амбіцій та потреб клієнтів. Зміни в економічній ситуації країни і в світі є глобальними, через це банки висувують питання, для оптимізації депозитної політики та підвищення її ефективності.

Насправді депозити стримують темпи інфляції, шляхом відволікання грошей від товарообороту, через це зменшується тиск грошової маси на товари і послуги.

Депозитний портфель в будь-якому банку займає велику частину ресурсів, визначає обсяг кредитних операцій – через це виникає важливість вивчення та аналізу практичних і теоретичних досліджень депозитної діяльності банків для підтримки надійності та стабільності банківської системи.

Метою даної роботи є дослідження і аналіз ринку депозитних операцій, зазначення перспектив розвитку, і особливості підходів до її практичної реалізації.

Щоб досягти даної мети потрібно вирішити певні завдання:

- теоретичні засади реалізації депозитних операцій в банках;
- зазначити головні види вкладів та умови їх залучення;

- визначити практичні засади організації депозитів;
- розглянути усі ризики та обов’язково гарантування вкладів;
- проаналізувати процентну політику комерційних банків в Україні.

Завданням дослідження є аналітична і практична робота з аналізу банківських депозитів, та отримання висновку з результатами надійності та прозорості депозитів в державних і комерційних банках.

Об’єктом дослідження є економічні відносини, що виникають між банківською установою та вкладником.

Предметом дослідження є діяльність банків у сфері залучення депозитів фізичних та юридичних осіб.

Методи дослідження: аналітичний для вивчення шляхів покращення депозитних операцій. Також, задіюється статистичний метод визначення потреб клієнтів та можливості банків. Такий метод як прогнозування, використовуються для забезпечення мінімізації можливих ризиків та прогнозування фінансової діяльності банків в майбутньому. Використовується метод нагляду за операціями в банках та визначення їх ефективності.

Інформаційною базою даної роботи виступають закони України, нормативні документи Національного банку України та укази Президента України.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

1.1 Роль та місце банків у ринковій економіці, види операцій банків

Вже століттями, банки відіграють важливу роль в економіці кожної країни. Завдяки цим фінансовим установам, грошовий капітал переходить з процесу накопичення у процес використання. Банки забезпечують обіг грошей, механізм поділу та перерозподілу капіталу за напрямками виробництва. У банках здійснюється різний комплекс операцій, з коштами які важливі для інвестицій та для збільшення виробництва. Але інколи, роль банків в умовах розвитку ринкової економіки може змінюватися. Для населення країни та в світі в загалом, банки вже стали особливо важливими сферами життя. Функції банків збільшуються і стають основною системою проведення грошово-кредитної політики, яка впливає на економічні процеси суспільства.

Банківська діяльність існувала ще в Стародавні часи. Тоді духовні храми приймали вклади для збереження дорогоцінностей і надавали позики з відсотками і також брали у клієнтів письмові зобов'язання чи будь-яку заставу. Це також посприяло розвитку фінансової грамотності в Стародавній Греції, тоді фінансові процеси проходили між жрецькими та міняйлами-трапезитами [9].

В історії відомо, що установи в яких відбувалися, дані операції, були церквами. Тому що, вони були найбезпечнішими місцями для збереження дорогоцінних металів та інших цінностей. Зловмисники боялися Бога та через повагу к вітварю не крали коштовності. Вклади обов'язково гарантувалися недоторканністю у грецьких храмах, таких як: Самоський, Делоський, Дельфійський, Ефський [17].

Головним кроком в розвитку й поліпшенню банківського бізнесу став розвиток капіталізму. Капіталізм почав свій розвиток в Англії, тому і

розвиток банківської справи почався там. Найпершим акціонерним банком, який вирішив розгорнути комерційне кредитування став Англійський банк, потім почали і інші.

У нашій же країні банківська діяльність почалася лише у середині 18 століття. Розвиток почався одночасно з банківською системою Росії. Тоді торгівельні відносини існували на отриманні готівки, а промисловість розвивалась лише за рахунок державних коштів.

У 1861 році в Україні створили кілька місцевих банків, такі як Харківський земельний банк, Херсонський земельний банк, Київський приватний комерційний банк.

Банківська система в незалежній Україні виникла за Законом України «Про банки і банківську діяльність», який був прийнятий Верховною Радою України 20 березня 1991 року. Реєстрація банківських установ здійснюється Національним банком України. В Україні саме у 1992 року зареєстрували 60 комерційних банків а вже зараз їх кількість становить 75 одиниць [25].

Розуміння поняття «банк» аналізувало дуже велика кількість вчених, прикладом є Лаврушин О.І., він зазначив, що при для розуміння поняття банку потрібно надати відповідь на запитання, якими якостями характеризується банк, яка в нього специфіка, які операції він має на меті виконувати.

А ось, американський вчений П.Роуз пропонує розглядати банк як фінансовий інститут, який пропонує різні послуги [26].

Німецький економіст Б.Бухвальд, запропонував розуміти «банк» як підприємство, яке виконує грошово-кредитні та інші операції [26].

Тому підсумуємо, банк – це кредитно-фінансова установа, що мобілізує вільні клієнтські ресурси або інші грошові кошти організацій та підприємств, здійснює посередницьку діяльність між розрахунками клієнтів банку.

Комерційні банки треба класифікувати за цими особливостями як: розмір капіталу, філійною мережею форма власності, організаційна форма.

На сьогоднішній день в Україні функціонує чотири банки з державною формою власності: Ощадбанк, Укрексімбанк, Укргазбанк, Приватбанк.

За даними Національного банку України на 1 травня 2020 року в Україні налічується 75 діючих комерційних банків за реєстром. Загальні активи цих банків складають 1 трильйон 564 923 мільйонів гривень. Станом на 2020 рік у десятку найбільших банків України за загальними активами входять: ПриватБанк, Ощадбанк, Укрексімбанк, Райфайзен Банк Аваль, Альфа-Банк, УкрСиббанк, ПУМБ, OTP Bank, Cr dit Agricole, ТАСкомбанк.

Якщо банки з філіями, тоді їх класифікують як – багатофілійні, малофілійні, безфілійні. Ось наприклад, Монобанк являється повністю безфілійним банком України, це повністю Інтернет банк, який вже має досить велику популярність.

Спеціалізація банків буває різноманітною, а ось поділ банків відбувається таким чином: ощадні банки, іпотечні банки, інвестиційні та розрахункові. Спеціальними банками називають, підрозділи які виконують невелике коло операцій, наприклад обслуговують якусь галузь економіки чи функціонують в окремому секторі економіки [8].

Ощадні ж банки працюють над поступовим нагромадженням коштів і надають кредити більше для фізичних осіб. В Україні такий банк лише один, і він має назву Ощадбанк.

Інвестиційні банки – це ті які займаються залученням довготривалого позичкового капіталу і надає кошти позичальникам завдяки випуску боргових зобов'язань [14]. В нашій країні інвестиційні банки не називаються банками, їх слід називати інвестиційні компанії.

Іпотечні банки надають довготермінові позики під заставу нерухомості.

Розрахунковий банк має спеціалізацію на здійсненні розрахунків своїх клієнтів та інших банківських установ.

Універсальні банки виконують широке коло операцій і надають різні послуги своїм клієнтам. (рис.1.1)

До кризи 2008 року універсальні банки зосереджували свою роботу лише навколо Лондона, Гонконгу та Нью-Йорка. В Україні переважають універсальні комерційні банки, і їх дуже велика кількість зараз.

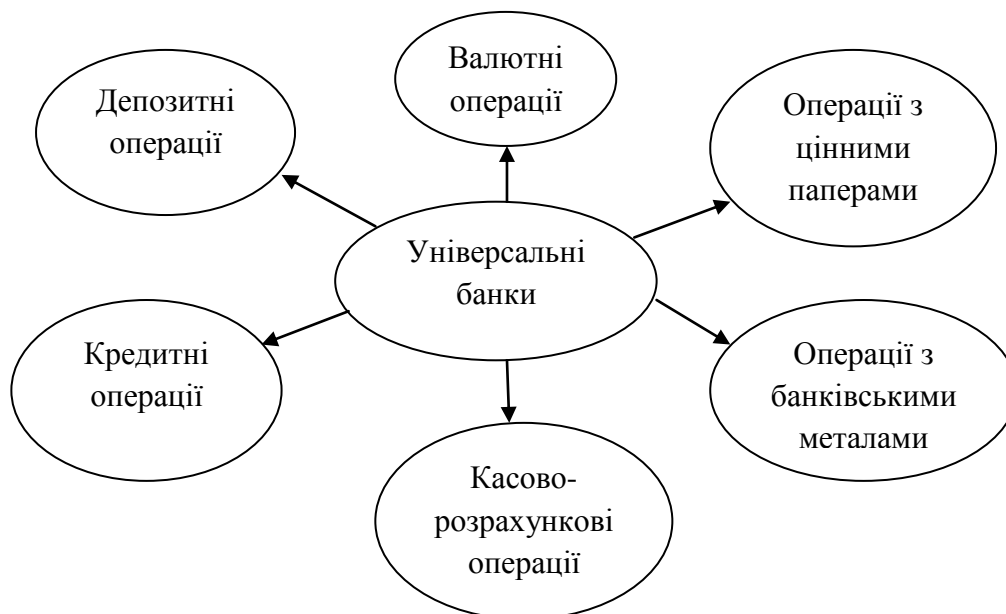

Рисунок 1.1 – Операції універсальних банків [19]

Система комерційних банків, будується завдяки процесу залучення іноземного капіталу. Станом на 1 травня 2020 року в Україні існує 23 банки зі стовідсотковою часткою іноземного капіталу.

Роль та місце банку у ринковій економіці є можливість розглянути завдяки здійснюваним ним операцій.

Розвиток банківських операцій відбувся в час переходу від діяльності, що базується на емісії банкнот, наданні позикових коштів, та кредитування. Дуже швидкого розвитку набувають пасивні операції, тобто залучаються вільні кошти населення, що зумовлює розширення активних операцій з метою отримання прибутку.

Основними операціями банку слід вважати такі: депозитні, кредитні, розрахункові. Депозитні операції – це операції банків пов’язані із залученням коштів фізичних або юридичних осіб, зберігаються на особовому рахунку і

використовуються банком згідно законодавства країни, в якій ці кошти знаходяться.

Розрахункові операції – здійснюються у готівковій та безготівковій формах за дорученням клієнтів банку.

Кредитні операції – це вид активних операцій банку, що пов'язані з наданням коштів клієнту на визначений термін за оплати у формі відсотка [23].

Нинішні банки являють собою самостійні економічні суб'єкти, які здійснюють широке коло операцій. Вони відіграють доволі велике значення в житті кожної людини, завдяки такій кількості операцій банків, життя людей значно спростилося і стало краще.

Банківські операції – це сукупність операцій які може здійснювати банк, які спрямовані на вирішення завдань банківських установ. Усі банківські операції поділяються на:

- а) Пасивні;
- б) Активні;
- в) Комісійно-посередницькі [27].

Пасивні операції формують банківські ресурси, завдяки їм банк отримує додаткові ліквідні кошти. Вони включають в себе: розподіл акцій банку, кредити надані ЦБ та на міжбанківському ринку, випуск облігацій банків, векселів і других зобов'язань, залучення різноманітних вкладів.

У пасивних операціях центральних банків переважає випуск банкнот, в ощадних – залучення депозитів, а ось в інвестиційних – випуск та розміщення цінних паперів.

Активні операції банку спрямовані на отримання прибутку за рахунок розміщення та використання власних і залучених ресурсів установи. Активні операції поділяють на обліково-кредитні, кредитні та інвестиційні. Ці операції характеризуються ризиковістю та прибутковістю. На даний час в Україні переважають кредитні операції. Обліково-кредитні операції це такі операції,

які зв'язані з придбанням векселів та використання векселів, як застави. Інвестиційні операції характеризуються придбанням банками цінних паперів.

Розрахунково-касові операції забезпечують рух грошових коштів на рахунках клієнтів банку. Вони забезпечують успішний розвиток економічних процесів на мікро та макрорівнях.

Комісійно-посередницькі операції – це операції консультативного характеру, що здійснюються завдяки професійним знанням персоналу, та володінням новітніми технологіями [18]. Ці операції здійснюються в клієнтських інтересах. Основними видами цих операцій є розрахунково-касові операції; валютні операції; трастові.

Валютні операції – це перехід або переміщення права власності на валютні цінності. Види валютних операцій: поточні не торгівельні; поточні торгівельні; операції пов'язані з рухом капіталу[9].

Трастові операції надаються фізичним та юридичним особам, які пов'язані з управлінням майном та виконання інших послуг за дорученням і в інтересах клієнтів на правах його особисто довіреної особи. Ще їх називають довірчі операції, та можна поділити на: персональні трастові послуги, інституціональні трастові послуги, послуги типу «майстер траст».

Суть банку конкретніше можна визначити через його функції в економіці. До них треба віднести такі: посередництво в кредитах; посередництво у платежах; випуск кредитних грошей. Вони показують сучасні аспекти діяльності банків.

Тому підсумовуючи усе написане, треба підсумувати таким чином. Банк – це юридична установа, яка виступає суб'єктом економічних відносин, та здійснює депозитні, кредитні, платіжні операції з фізичними або юридичними клієнтами, згідно законодавства України.

1.2 Економічна оцінка сутності депозитних операцій та їх значення у структурі банків

Ресурси банку займають головну частину балансу, а його розмір визначається саме: політикою Національного банку України, наприклад які норми обов'язкового резервування залучених коштів; діяльність банку в фінансово-господарському секторі. Не менш важливим є і відсотки до оподаткування доходів з депозитів в будь-якій країні.

Зараз складно прогнозувати дії нашої країни, щодо співпраці з комерційними банками. Знаючи усю історію банківської системи України треба зазначити, що держава може знищити усі можливі старання комерційних банків щодо отримання вкладів, через політичні та економічні загострення [24]. Складне становище на початку 2014 року, в Україні, змусило владу прийняти закони, які забороняють попереднє зняття грошей з рахунків, та запровадження податків на доходи, від депозитів. Тому, також важливо проаналізувати з чого складаються ресурси банків.

В результаті пасивних операцій, комерційні банки мають змогу отримати додаткові ліквідні кошти. Ресурси банку поділяються на запозичені, власні, залучені [11]. (Додаток А)

Власний капітал банку складається з основного та додаткового. Нерозподілений прибуток минулих років, статутний капітал та резервний фонд входить в основний капітал банків. До додаткового капіталу входять загальні резерви за активами та поточні прибутки.

Нерозподілений прибуток створюється через розподіл прибутку, як нерозподілена частина.

Статутний фонд складається через відкриття передплати на акції комерційного банку, якщо він являється акціонерним товариством. Якщо банк стає закритим акціонерним товариством, то статутний фонд створюється через перерозподіл акцій. Ще є випадки, коли банк створюється,

як товариство з обмеженою відповідальністю, в цьому випадку статутний фонд ділиться на частини які фіксуються в початкових документах. Тобто, проходить емісія власних акцій банку.

Резервний фонд банку визначається акціонерами на загальних зборах. Розмір цього фонду в основному має становити 50 відсотків від статутного капіталу. Створюється він за рахунок, відрахувань від прибутку банківської установи.

Також, обов'язково в банку потрібно створювати спеціальні фонди які мають змогу покривати витрати від активних операцій.

Власний капітал банку займає невелику питому вагу в сукупному капіталі, до десяти відсотків, забезпечує інтереси вкладників, страхує фінансове забезпечення своєї оперативної діяльності, надає мобілізовані тимчасово вільні грошові ресурси у позику.

Власний капітал банку виконує такі основні функції як: регулюючу, оперативну та захисну. Більш детально поглянемо на рисунку 1.2.

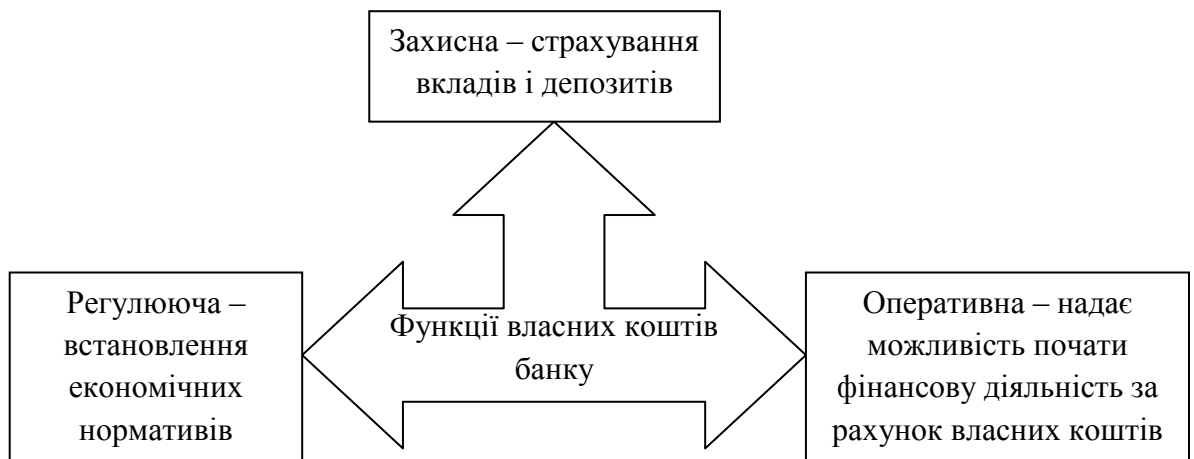

Рисунок 1.2 – Функції власних коштів банку [9]

Власний капітал банку треба розрахувати за такою формулою: власний капітал банків = (Активи) - (Зобов'язання) [3].

Залучені пасиви комерційного банку зазвичай дуже перевищують власні кошти банку і взагалі основний ресурс банку складається більше з

залучених коштів. Банківська установа залучає кошти шляхом здійснення деяких операцій. На сьогоднішній день вони збільшуються в кількості та якості.

Залучені ресурси – це гроші які банк отримує від клієнтів у вигляді вкладів, вони є основною частиною ресурсів які застосовуються при виконанні активних операцій банківських установ. Ці ресурси є невід’ємним елементом грошової маси і є важливим для економіки.

Залучений капітал банків складається з:

- 1) Грошові кошти які одержані від інших банків;
- 2) Кошти отримані від продажу та емісії боргових зобов’язань;
- 3) Кошти які лежать на депозитах клієнтів;
- 4) Кредити отримані від НБУ або інших кредитних установ [1].

Основним джерелом залученого капіталу звісно є депозитні операції. Суб’єктом цих операцій виступає банк в ролі позичальника коштів та клієнт – власник даних коштів.

На теперішній час банківська практика характеризується багатьма видами депозитів та депозитних рахунків. Класифікація депозитів відбувається за такими ознаками , як категорія вкладника та строк вкладу.

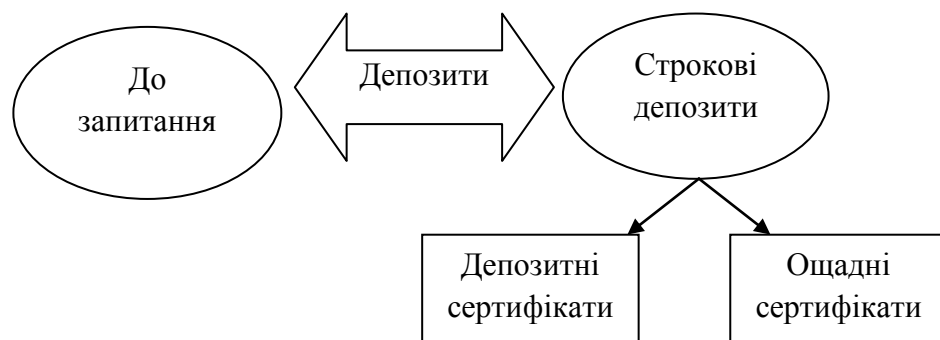

Рисунок 1.3 – Найпоширеніший розподіл депозитів [4]

Більш детально розглянемо кожен вид депозиту. Депозит до запитання – це грошові кошти які розміщені на поточних рахунках клієнтів в банку. Ці вклади є дуже нестабільними, і це в свою чергу обмежує можливість

використання цих депозитів для інвестиційних і позичкових операцій. Банки заради заохочення клієнтів та збільшення коштів на депозитних рахунках намагаються підвищити якість обслуговування та надати більше послуг, при відсутності плати за даний вклад.

Депозитні сертифікати – даний платіжний засіб підтверджує володіння цінними паперами. Вони бувають депозитними та ощадними. Депозитні видаються юридичним клієнтам банку, а ощадні – фізичним особам. Також банк залучає клієнтів за допомогою векселів, якими користуються як фізичні, так і юридичні особи [13].

Строкові депозити – це грошові кошти, які знаходяться на поточних рахунках в банку на певний термін, а саме не менше одного місяця. Вклади на певний термін, є гарним прибутку для власників і для банків, вони є кращими так як вони стабільні і прості в банківському плануванні.

Для кращого розуміння треба проаналізувати діяльність банків за пасивами, та зробити відповідні висновки.

Таблиця 1.1 – Результат діяльності банків 2017-2020р. за пасивами (млрд грн)

Назва показника	1.01.2017	1.01.2018	1.01.2019	1.01.2020
Зобов'язання банків	1133	1173	1205	1294
Кошти суб'єктів господарювання	370	404	406	498
Строкові кошти суб'єктів господарювання	102	108	110	103
Кошти фізичних осіб	437	479	509	553
З них строкові кошти фізичних осіб	320	325	328	327
Усього пасивів	1256	1336	1361	1494

По цій таблиці ми бачимо, що діяльність банків значно покращилась. Зобов'язання банків збільшилися на 161 млрд грн, з кожним роком зобов'язання тільки зростають. Кошти юридичних осіб збільшилися майже до 500 млрд грн, різниця між 2017 і 2020 роками змінилась на 128 млрд грн.

Строкові кошти юридичних осіб зменшилися на 1 млрд, хоча і минулі роки були значно вищі зобов'язання, кошти фізичних осіб збільшилися на 116 млрд грн, чим реально показало позитивну тенденцію. Строкові кошти фізичних осіб також збільшилися і склали 327 млрд грн. Становище звісно погіршилось банків України, через те що фізичні та юридичні особи не досить сильно довіряють банкам, за аналізовані періоди кількість вкладів збільшились але не в якісному форматі. Тобто, криза в банках і надалі продовжується.

Спостерігається поступове збільшення пасивів банків. Через те що, ресурси банків – це загальна сума коштів якими має дозвіл розпоряджатися банк і використовує їх для реалізації операцій, то важливо зазначити, що вони є необхідною основою економіки країни, тому що банки здійснюють господарську та комерційну діяльність .

Залучені кошти банку, складають 85 процента основного ресурсу банку. З вище викладеного матеріалу ми бачимо, що депозитні операції виступають найголовнішою основою в діяльності банку. Це і є поясненням того, що активні операції здійснюються коштами з залученого капіталу.

1.3 Характеристика основних видів банківських депозитів та фінансові умови залучення депозитів банками

Кредитна діяльність банку показує обсяг грошових ресурсів, який був залучений від фізичних та юридичних осіб, що і дає змогу визначити ефективність. Структура і величина кредитних ресурсів банку залежить від фінансової стабільності та надійності банку, що в свою чергу, стало значним фактом для стабільного розвитку банків.

Депозити – це основне джерело формування ресурсного потенціалу. На даному етапі розвитку економіки, перед банками постає величезна проблема

залучення коштів населення, що сказане значним відпливом коштів фізичних осіб з банківських рахунків внаслідок падіння довіри до банків по всій Україні в період кризи.

Основна частина грошових ресурсів банків, сформована на залучених чи запозичених коштах, а не на власних. Контролером по залученим коштам в комерційних банках виступає лише НБУ. Згідно даним по платоспроможності банків, яке визначає НБУ, залучені і запозичені кошти не мають право перевищувати власний капітал більше ніж в 12 раз [28].

Банківські установи залучають безкоштовні готівкові кошти від юридичних та фізичних осіб шляхом здійснення депозитних операцій, за допомогою яких вони використовують різні види банківських рахунків.

Майже всі рахунки клієнтів називаються депозитними рахунками. Депозитом може бути будь-який рахунок, відкритий банком для клієнта, на якому знаходяться його власні кошти. Рахунки, які використовуються клієнтом для депозиту це: депозити до запитання, строкові та умовні депозити.

Депозити к запитання розміщуються на поточних або розрахункових рахунках клієнтів. Ці рахунки використовуються клієнтом банку, для вирішення власних потреб. Клієнт може звернутися до банку, щоб отримати кошти назад і його прохання повинно бути виконане в готівковій формі. Банки для заохочення клієнтів та заради приросту коштів на депозитних рахунках, намагаються покращити якість обслуговування та надати додаткові послуги при відсутності плати за даний вклад. Це інколи буває через кредитування з поточного рахунку, а також використовують кредитні картки, так як вони є зручними в користуванні, також ще є чеки або якісь інші форми розрахунку. Вклади до запитання також включають в себе залишки на конкретному рахунку. Операції пов'язані з веденням поточних рахунків, оплачуються безпосередньо клієнт у вигляді комісії, яку стягує банк.

Строкові депозити – це гроші, які знаходяться в банку деякий строк. Умовою цього депозиту є те, що гроші можуть бути зняті лише при

закінченні терміну дії депозиту або після попереднього повідомлення до банку. Особливою ознакою строкового вкладу є те, що зняття з рахунку депозиту відбувається через переказ грошей на розрахунковий рахунок або ж готівкою з каси банку [17]. Ще важливою особливістю є високі відсотки по цим депозитам. Умови рівня проценту залежать від терміну та виду вкладу. Строкові вклади неможливо використати для вирішення особистих фінансових проблем. Для того щоб змінити величину депозиту, вкладник повинен розірвати угоду і переоформити її на таких умовах, які були б більш зручніші.

Строкові депозити є джерелом доходу для їх власників. Вони оформляються вкладником і банком. Банки відповідають за розробку форми договорів. Договір підписується у двох екземплярах, один зберігається у клієнта, а другий – у банку.

В договорі повинні бути визначені сума вкладу, період, протягом якого депозит зберігатиметься в банку, сума відсоткових вкладів, зобов'язання та права вкладника та банківської установи, відповідальність сторін за невиконання депозитного договору [8]. Інколи банківські установи роблять мінімальний розмір депозиту, розмір якого залежить від направлення банку особисто на вкладника.

Але важливо зазначити що, є великий потенціал кредитних ресурсів, які можуть мобілізувати у фізичних осіб, для співпраці з банком. Тому, працювати у сфері залучення депозитів в банківські установи є доволі перспективним у наш час.

До речі слід згадати, що в нашій країні функціонує система гарантування вкладів, яка допомагає вкладникам повернути кошти при умові розпаду банку. Фонд гарантує повернути кошти до 200 тис грн.

У фізичних та юридичних осіб депозити класифікуються за однаковим типом. В Україні депозити фізичних осіб досі об'єднані поняттям «ощадні депозити» та класифікуються за формою зняття коштів як депозити на певний період [14].

Ощадні депозити використовуються їх власниками для накопичення грошей і підтверджуються видачею депозитних документів. Ощадні депозити зберігаються в банках великий час і є стабільними ресурсами для кредитування клієнтів банку.

Депозити до запитання, відкриваються фізичними особами у банку, в формі поточних та карткових рахунків. До строкових депозитів входять різноманітні види строкових заощаджень та цільових депозитів. Поточні рахунки відкриваються в банківських установах для фізичних та юридичних осіб лише в національній валюті. Операції на поточних рахунках проходять у готівковій та безготівковій формі за відповідними документами. Видача доходу проходить відповідно до умов договору – щомісяця (щокварталу) або при повному закритті будь-якого рахунку.

Фінансові умови залучення депозитів банківськими установами тісно зв'язані з депозитною політикою цієї установи. Політика банків щодо депозитів – це особиста стратегія та тактика банку щодо залучення коштів вкладників та інших кредиторів та правильна ефективна комбінація їх коштів. Поліпшення депозитної політики – це особлива справа, яка повинна враховувати інтереси економіки, банку як економічного суб'єкта, клієнта та працівників банку [29]. Тому, їх інтереси не збігаються, через це оптимізація депозитної політики в першу чергу повинна бути узгоджена зі всіма її представниками. Депозитна політика поєднує в собі прибутковість, ризиковість і ліквідності. Можна надати загальні критерії оптимальної депозитної політики:

- 1) Зв'язок усіх операцій банку між собою задля підтримки стабільності, надійності та фінансової стійкості;
- 2) Поділ портфелю депозитів (за ринками, клієнтами, послугами);
- 3) Різноманітний підхід до різних суб'єктів;
- 4) Перерозподіл усіх ресурсів банку для мінімізації ризику;

Процентна політика є найголовнішим показником надійності і доказом стабільності ресурсної бази банку та повинна бути в рамки двох головних

вимог: перше, процентна ставка повинна бути доволі привабливою для майбутніх вкладників; друг це процентна ставка в жодному разі не повинна перевищувати межу процентної маржі серед активними і пасивними операціями. Тому у (Додатку Б) розглянемо відсоткову політику в сучасних банках України.

У цьому додатку, ми можемо побачити банки з найвищими і найменшими відсотками по вкладам. Слід зазначити що сума депозиту тут зазначена у 10000 грн, також в рейтингу є як державні так і комерційні банки. Дивлячись на діаграму, не складно помітити що «Idea Bank» пропонує самі вигідні відсотки. Якщо класти на 3 місяці, то банк пропонує 18% річних, на 6 місяців 14% а на рік 13%. Спад відсотків з часом пов'язане з тим що, банк пропонує покласти лише до 30000 грн на депозит, і виплату відсотків банк зробить лише в кінці періоду, тобто умови дуже жорсткі. Також є вірогідність, того що банк має намір за рахунок високих відсотків, збільшити клієнтську базу. У «Альфа-банку» доволі простий план, відсоткові ставки зменшуються з кожним періодом, але вони залишаються доволі великими. В «Ощадбанку» відсотки невеликі, можемо сказати що вони складають середне значення по всій Україні. Він є еталоним показником депозитного ринку в банківському секторі нашої країни. «Укргазбанк» – це приклад банку який не хоче пов'язувати себе з депозитними операціями, вони ведуть мляву депозитну політику, їх відсотки нижче ринкових але все ж так цей банк має на меті роботу в іншій сфері надання послуг.

Для залучення депозитів в банки, НБУ зробив антиінфляційну політику, шляхом стримання росту надлишкової грошової маси, і через це процентні ставки почали підійматися. За рахунок підвищення процентної ставки, люди вирішили нести гроші до банків. За даними Національного банку України портфель вкладів населення протягом року зріс приблизно на 20 відсотків. Банки які не змогли залучити грошові кошти, скоротили свій депозитний портфель.

Також, важливою є політика банку щодо дострокового розірвання договору, вона повинна поєднувати інтереси не лише банку, але і клієнта. Несприятливі для клієнта умови повернення депозиту, які закладені в депозитному договорі, можуть відбити потенційних споживачів депозитних послуг. Ефективне рішення даної проблеми можливо шляхом збалансування інтересів сторін депозитного договору. Щодо попереднього зняття коштів існує два важливі підходи в самих банках це суворий та помірний.

Прикладом жорсткого підходу, виступає підпункт договору при якому дострокове зняття грошей зобов'язує стягнути 2 проценти від вкладу в дохід банку і за цей період гроші не нараховуються через слабку довіру до фінансової установи, дане становище відштовхує потенційних клієнтів і не сприяє покращенню грошової бази банку.

Підхід до сплати відсотків за меншою ставкою та фактичний термін розміщення коштів в установі банку слід вважати привабливим для потенційних клієнтів. В іншому випадку можна сплатити вкладнику нараховані відсотки за збереження вкладу протягом повних місяців, а за місяць, протягом якого розірвано угоду – відсотки нараховуються як на депозит «на вимогу».

РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ В БАНКАХ УКРАЇНИ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ

2.1 Аналіз діяльності вітчизняних банків на депозитному ринку

Найбільша трансформація банківської системи, після незалежності України, все ще триває. Криза яка є сьогодні, суттєво вплинула на реальний сектор економіки, і відображається в банківській системі країни. В Україні уся банківська система характеризувалася втратами, великими коливаннями та недовірою з боку населення. Для доказу цих тенденцій потрібно проаналізувати основні показники банківських установ в Україні. Почати буде логічно з аналізу кількості діючих банківських установ в Україні.

Якщо з 2009 по 2014 році була можливість бачити лише незначні зміни, в кількості діючих банківських установ України, від 176 до 184 банків з іноземним чи державним капіталом, то з даних рис. 2.1 у 2014 році їх кількість змінилась на 33 банки, у 2015 році – 30, у 2016 – 21, у 2017 році кількість банків скоротилась ще на 14, і на 1.01.2020 скоротилась до 75 банків. В загальному, з банківської системи України зникло 105 банків.

За даними звіту НБУ, основними наслідками виведення банків з фінансового простору є можливість бачити на рис. 2.2.

Основна проблематика, яка існує – втрата ліквідності капіталу. Наукові та аналітичні матеріали щодо ліквідності банку визначають два основні аспекти, за якими потрібно оцінювати ліквідність установи:

- система регулювання та нагляду ліквідності банку повинна не лише оцінювати вплив кількісних факторів, а й враховувати якісні характеристики ліквідності;
- процес управління ліквідністю банку повинен бути реалізований лише у всебічному баченні – від розуміння факторів впливу на ліквідність до їх можливого прогнозування [22].

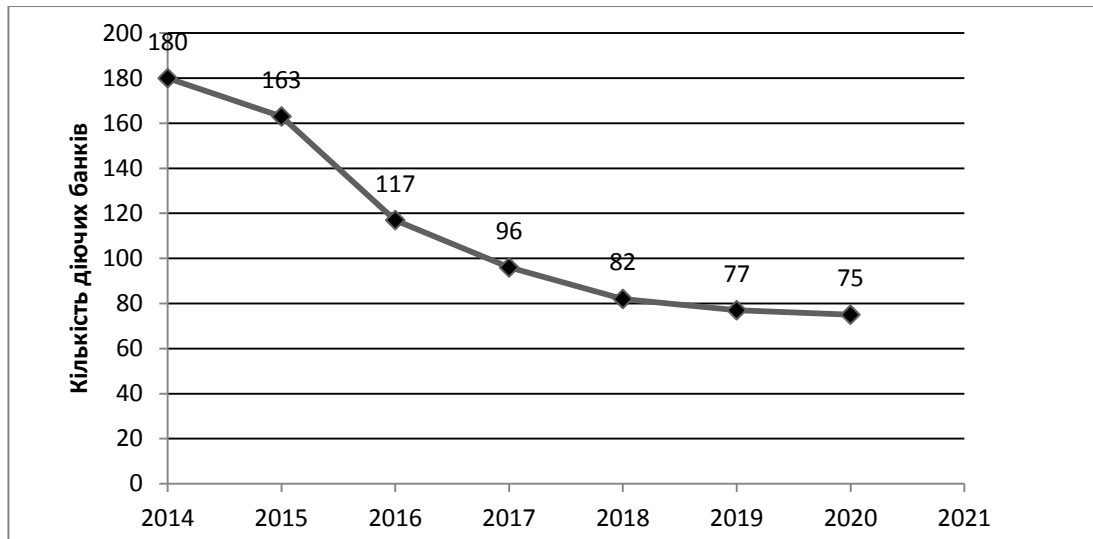

Рисунок 2.1 – Кількість банків в Україні (2014-2020) рр.

У 2016 році, відбулися значні зміни у структурі власності банківської системи України. Через перехід Приватбанку до 100% державної власності частка активів державних банків доволі зросла та становить рекордні 52 %. Банки з українським капіталом становлять приблизно 13%, банки з іноземним капіталом складають – 35% [5].

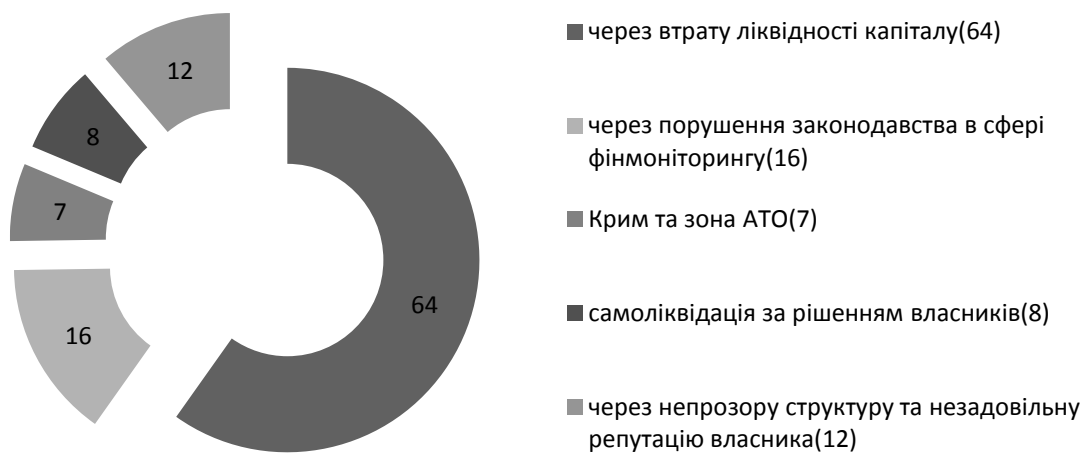

Рисунок 2.2 – Головні проблеми виводу банківських установ України

Показники в таблиці 2.1, говорять про те що активи у 2019 році українських банків стали найвищими, і сягнули 1494,5 млрд грн. В

порівнянні з минулим роком активи зросли аж до 134,2 млрд грн, хоча тенденції до таких значних змін ніколи не було. Головними причинами цих змін являється динаміка курсу валют, усунення великої кількості банків з ринку та скорочення кредитних портфелів. Залежність від коливань валютного курсу виражена тим що в 2019 році частина банківських активів в валюті тільки зросла.

Таблиця 2.1 – Фінансові показники банків України (млрд грн) [5]

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Активи	1256,3	1336,3	1360,7	1494,5
Зобов'язання	1132,5	1172,7	1205,1	1293,6
Капітал	414,6	495,4	465,5	470,7
Дохід	-159,4	-26,5	22,3	59,6

Відповідно змінам активів змінились і об'єм зобов'язань, тобто у 2017 році є приріст зобов'язань на 40,2 млрд грн до 2016 року, і також просліджується значна тенденція до зростання зобов'язань на всьому періоді аналізу.

Зростання капіталізації банківських установ, для підтримки їх ліквідності триває з 2014 року на тлі зменшення кількості функціонуючих банків. Найбільше капіталу спостерігається у 2017 році, а потім він йде на зниження, що є звісно негативною тенденцією. Національний банк України, постановив для стабільності банківської системи з 2014 року підвищення вимог до мінімальної суми статутного капіталу, тому він має бути як мінімум:

400 млн грн – до 12 липня 2019 року;

450 млн грн – до 12 липня 2020 року;

500 млн грн – до 12 липня 2024 року.

Значний негативний дохід у 2016 році тісно пов'язаний із торгівлею валютою та зменшенням процентного доходу порівняно з минулим роком.

Також, доволі велика сума була виділена на резерви для підвищення ліквідності та відповідності стандартам НБУ.

Але надалі українські банки лише покращували свої показники, та після затяжної банківської кризи, інфляції національної валюти, знов почали показувати позитивні показники. Так, у 2018 році вперше за 4 роки банки показали дохід в сумарній сумі 22,3 млрд грн, а вже в наступному році показники взагалі шокували усіх банкірів, рекордні 59,6 млрд грн отримали банки. Найбільше всього банківським установам дає прибуток комісійний дохід та процентні доходи.

Відплив депозитів є жахливим явищем загалом, оскільки він обмежує роботу банківської системи. У той же час існує негативний соціальний аспект – недовіра населення до банківської системи загалом і до регулятора в першу чергу.

На підставі даних з таблиці 2.2 з 2016 по 2019 рік, ми можемо побачити слабкі темпи зростання депозитного портфелю. Це пов'язано з тим, в час девальвації державної валюти, населення масово виводє заощадження в гривні та обмінює на іноземну валюту, захищаючи свої кошти від втрати. Тому, зріст депозитів в іноземній валюті пов'язане в першу чергу з девальвацією гривні.

Таблиця 2.2 – Кількість банківських депозитів по валютам (млрд грн)

Показники	2016	2017	2018	2019
Депозити	658,6	776,7	901,5	1101,4
У національній валюті	426,4	460,3	539,7	639,7
В іноземній валюті	232,2	305,1	361,8	461,7

Згідно даних, депозити в національній валюті в 2016 році були найменшим і становили 426,4 млрд грн. З кожним роком підвищується тенденція до підвищення вкладів саме в національній валюті, це пов'язане з тим що проценти в гривнях доволі високі, в порівнянні з євро чи доларовими

депозитами. В іноземній валюті найвищі темпи зростання можемо бачити, з 2018 по 2019, тоді депозити вирісли на 100 млрд грн, і через це можемо визначити що 2019 рік був дуже вдалим для депозитного сектору економіку.

2.2 Головні напрями залучення депозитних коштів фізичних осіб в банківську систему України

Найважливішою частиною депозитів банків є кошти звичайних громадян нашої країни. Для банків і фізичних осіб відносини в сфері депозитів є дуже важливі.

З точки зору банків, вони є дешевшими, ніж міжбанківські кредити, і на ліквідність банку кошти фізичних осіб дуже впливають, з точки зору фізичних осіб – банки це надійне джерело накопичення і збереження накопичених коштів. Тому, їм потрібен повний аналіз з точки зору забезпечення надійності та зниження витрат на формування ресурсної бази українських банків [6].

Аналізуючи діяльності банківських установ на депозитному ринку ми визначили, у 2015 відбувся відтік значного обсягу депозитних ресурсів, та і взагалі значно посприяли події які були за 1 рік до цього. Причиною цього є війна, втрата АР Крим, та послаблення інвестиційного клімату країні. В таблиці 2.3 бачимо, що ріст між 2017 і 2018 роками по депозитам був дуже малим і слабким, лише зріс на 25 млн грн, але вже в кінці 2019 року банки показали ріст на 36 млн грн, що є дуже оптимістичним показником.

Таблиця 2.3 – Обсяг банківських депозитів фізичних осіб за 2015-2019 роки та середній розмір вкладу

Станом на кінець року	Депозити фізичних осіб (млн грн)	Середній розмір вкладу, грн
2015	362 278	8 104
2016	382 150	9 298

Продовження таблиці 2.3

2017	413 769	10 104
2018	438 353	10 776
2019	474 440	10 937

Отже, в порівнянні з 2015 так мовити роком занепаду депозитного сектору, різниця з 2019 склала аж 112 млн грн, що за прогнозами спеціалістів цей рік дуже посприяв росту доходів всього банківського сектору, та стабільності банківського сектору.

Також, у цій таблиці є розміри середнього вкладу на кожного громадянина, який поклав гроші на депозит. Середній розмір вкладу зростає кожен рік, найбільшою різницею був рік між 2015–2016 і склав 1100 грн, що і є доволі зрозумілим, тому що саме в ці роки був значний обвал нашої національної валюти, велика інфляція тому і значний підйом. У 2017 році треба зазначити, що відбулось покращення економічної ситуації та поліпшення банківської системи, викликане відновленням довіри до банків після трьохрічного занепаду.

Найбільша сума вкладу була у 2019 році, та склала 10937 грн. Нажаль 11 тис грн це є дуже низьким показником, так це середня заробітна плата на місяць в нашій країні, але це є наглядним прикладом що в наших людей дуже мало є коштів на зберіганні і є повна не довіра до банків.

Для оцінки якості депозитних ресурсів, ми повинні розрахувати необхідні показники. Розглянемо це у таблиці 2.7:

- структурний коефіцієнт депозитних коштів;
- коефіцієнт за строковістю депозитних коштів.

Таблиця 2.7 – Якісний аналіз депозитних коштів фізичних осіб (%)

Показники	2018 рік	2019 рік	Відхилення (+, -)
Коефіцієнт структури депозитних коштів	40,80	39,96	-0,82
Коефіцієнт структури депозитних коштів за строковістю	41,02	45,07	4,05

Структуру депозитних коштів, слід розраховувати як, відношення депозитів попиту до строкових депозитів і ми характеризуємо це, як стабільність депозитної бази банку. Станом на 2018 – 2019 рр. цей показник зменшився на 0,82%, що з боку стабільності є позитивним та показує те що зменшилась потреба в ліквідних коштах. Структура строкових депозитних коштів відображає частку депозитів у структурі пасивів. У 2019 році значення цього показника склало 4,05%, що означає низький рівень ліквідності з одного боку, а з іншого – його посилення.

Для того щоб, більш детально проаналізувати депозитний портфель в банках України, треба розглянути структуру вкладів та кількість самих вкладників (Додаток В). Усі дані взяті на 01.04.2020 року, тому вони доволі прозорі та цікаві. Самим негативним є те що 39% усіх вкладів складають суми до 10 грн, і сума вкладів склала за цим показником 21,9 млн грн. В цьому є доволі легке пояснення, в «Приватбанку» наприклад є скарбничка на яку кожен місяць надходять певні відсотки з заробітної плати або стипендії, і доволі частим є те що користувачі відключають цю послугу і залишають пару гривень, і після цього про це забувають. Тому звідси такі дані. Від 10 до 200000 грн кількість вкладників найбільша. Цей фінансовий проміжок є доволі стандартним, і доводить те що громадяни нашої країни вкладають вільні кошти на депозити та отримують з цього прибуток.

Найменше всього на депозитних рахунках зберігається грошей понад 500000грн, с загальних відсотках за вкладами 0,3%. Це є звісно доволі зрозуміло, тому що в нашій країні функціонує ФГВФО і гарантує лише 200000 грн повернення, звісно якщо банк зазнає банкрутства або його ліквідують за другими умовами. Логічним, є і те що за сумами вкладів цей розмір вкладу є найвищим та займає 40,2% в загальному рейтингу вкладів. На нашу думку, якщо б сума гарантування вкладів була приблизно 1000000 грн то громадяни більше вкладали коштів на один рахунок, а не розділяли б його на частини. Саме через те, що потрібно розділяти великі суми грошей на частини, депозитний ринок і страждає від нехватки коштів. Отже, зробивши

висновок зазначимо що багато депозитів припадає на суму до 10 грн, а ось найбільше всього вкладників звертають увагу на те, що гарантують 200000 грн, і вкладають лише до цієї суми грошей.

Для аналізу тенденції депозитної політики України проаналізуємо депозитний портфель «Ощадбанку», як системний та найстабільніший банк України, який займає друге місце в рейтингу по кількості вкладів фізичних осіб із часткою 18,97%. «Ощадбанк» – один із найстаріших банків України та може похизуватися великою кількістю клієнтів. Обслуговування не є головною причиною вибору цього банку. Але починаючи з 2012 року банк сформував імідж надійного та інноваційного банку. Наразі наявність найбільшої мережі філій не є головним показником міцності банку. Клієнт весь час хоче доступу до свого рахунку, та можливості здійснювати операції за ним, тому вони і зробили додаток який має назву «Ощад 24/7». Цей Інтернет-банкінг, розширюється кожний місяць, і весь час додаються нові послуги. Також, розширюється кількість банкоматів і сучасних терміналів, завдяки яким є можливість сплачувати комунальні платежі та поповнювати картки. А самі відділення, становляться ж більш новіші і сучасні.

Таблиця 2.8 – Структура обсягів депозитів фізичних і юридичних осіб «Ощадбанк» (млн грн)

Показники	2015	2016	2017	2018
Всього депозитів	55 327 183	93 436 692	144418250	136397194
Депозити фізичних осіб	36 550 124	53 947 725	69 147 979	94820716
Депозити юридичних осіб	18 775 059	39 488 967	75 271 271	41576478
Питома вага депозитів фізичних осіб, %	66,05	57,71	46,88	69,52
Питома вага депозитів юридичних осіб, %	33,91	42,27	51,12	30,48

Протягом 2015–2018 років депозити сформовані в «Ощадбанку» визначаються стійкою тенденцією к зростанню – від 55 327 183 млн грн у 2015 р. до 144 418 250 млн грн у 2017 р. Але зростання не на всьому етапі, у

2018 році відбувся спад через вплив грошей з юридичних осіб. Необхідно також, звернути увагу на постійне зниження питомої ваги грошей фізичних осіб з 66,05% у 2015 році до 46,88% у 2017 році (таблиця 2.8). Ключовим фактором, при аналізі портфеля депозитів виступають позикові кошти, які банк бере, для надання кредитів з низьким рівнем ліквідності. Звісно, строкові депозити для банку це дорогий спосіб залучення грошей, але все ж таки, за законами економіки вони повинні становити основну частину ресурсів банку.

Великий спад коштів юридичних осіб у 2018 році, стався через значне падіння курсу нашої національної валюти, і занепокоєності серед великих бізнесменів у майбутньому країни. Але, дивлячись на сьогодні все стабілізувалось та склалось як можливо краще.

2.3 Досвід іноземних банків в реалізації депозитної політики

Головним інструментом ведення депозитної політики, прийнято вважати процентну політику. Звісно, відсоток визначає кожна установа однаково. Але і звичайно, банківські установи звертають увагу на поведінку інших банків. Також, обов'язково треба звертати увагу на облікову ставку центрального банку в цій країні. Цей показник дає змогу зрозуміти мінімальні та максимальні ставки для операцій.

Спільною рисою є те, що чим нижча ставка дисконтування центрального банку, тим нижчі відсотки за депозитами. Тому що зі зниженою ставкою банку простіше брати кошти у Національного банку, ніж на ринку у вкладників.

Крім того, наприклад у Швейцарії, при розміщенні коштів банк враховує статус, суму вкладу та місце проживання клієнта [32]. Відповідно,

нерезидентам завжди пропонують кращі умови розміщення особистих заощаджень.

А наприклад, політика Федеральної резервної системи США та ЄЦБ протягом багатьох років полягала в накладанні негативних процентних ставок на залишки кореспондентських рахунків, що перевищують певний рівень. Офіційним обґрунтуванням даних операцій, є те що банки зосереджують заощадження в реальний сектор економіки, тому що їм не вигідно тримати гроші на власних рахунках [5]. Але через те що фінансовий сектор є доволі спекулятивним та нестійким, призвело до зниження відсоткових ставок .

Національний банк Швейцарії наклав від'ємні відсотки на кошти, що перевищують 20-кратну суму, яку банки повинні депонувати в Національний банк.

А ось банки перелали цю суму на клієнтів. Відповідно з 2016 року Альтернативний банк Швейцарії запровадив негативні процентні ставки за частиною депозитів, що перевищують 100 000 франків. З липня 2016 року «Julius Bär» запровадив негативні процентні ставки для азійських клієнтів; з лютого 2018 року «Postfinance» застосував негативні відсотки для владів більше ніж 1 мільйон франків.

Найбільші відсотки за депозитами виплачувались банками в Зімбабве. В 2018 році процентна ставка складала 120% в рік, в їх національній валюті.

Зараз же найбільші відсоткові ставки на Мадагаскарі, з ставкою 44,8 %. Друге місце посідає Бразилія. В банках цієї країни є можливість заробити 35% на рік. Та зі ставкою в 21,8% на третьому місці знаходиться Малаві .

На Європейському континенті найвищі ставки в Грузії, Туреччині та Росії від 5,45 до 18,5 відсотка. Якщо аналізувати увесь світ, то найвищі показники в Африці – 19% та Південній Америці – 15%. В високорозвинених країнах, таких як США та Канади процентна ставка становить 1,5% і в Японії – 0,1% за депозитами понад один рік (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9 – Аналіз депозитів в країнах Європи на 1 січня 2020 р. [37]

Країна	Показник інфляції	Ставка	Валюта	Населення	ВВП на душу населення, дол США
Україна	3,54%	10.95%	UAH	41,902,367	9,817
Грузія	6.9%	7.7%	GEL	3,731,500	12,098
Туреччина	10,9%	18.5%	TRY	86,325,261	30,205
Росія	3,1%	5.45%	RUB	146,745,200	30,512
Ісландія	2,2%	5.36%	ISK	364,134	56,577
Італія	0%	2.30%	EUR	60,048,347	40,923
Великобританія	1,7%	1.5%	GBP	66,993,318	46,870
Норвегія	0,8%	1.25%	NOK	5,585,565	76,243
Польща	3,4%	0.1%	PLN	38,659,927	33,072
Болгарія	1,8%	0.18%	BGN	6,876,491	24,655
Австрія	1,5%	1.75%	EUR	8,526,230	52,813
Фінляндія	-0,3%	0.15%	EUR	5,465,609	48,098
Португалія	-0,2%	0.15%	EUR	10,476,800	33,211
Німеччина	0,9%	0.10%	EUR	80,757,000	47,502
Чехія	3,2%	1%	CZK	10,421,600	38,852

На думку економічних знавців, висока процентна ставка свідчить про значну інфляцію та нестабільність в країні. Прийнято вважати, що Європейський континент найстабільніший на всій планеті. Рівень корумпованості, злочинності та бандитизму низький, що доволі сильно впливає на депозитний клімат. Аналізуючи дані Національного банку Чехії на 2020 рік, слід визначити що рівень цін має великі можливості до зросту на 0,5 відсотка. При середній процентній ставці 1 відсоток. Економія зросте на 0,5%. Дивлячись на таблицю 2.9 доволі легко визначити в банки якої країни треба вкладати свої збереження. Найбільш привабливі умови існують в Італії, тому що там найвищий відсоток серед країн в яких державна валюта євро. Євро слід вважати світовою валютою, багато транзакцій проходить саме через цю валюту. Тому і можливість знецінення цієї валюти найнижча.

Відсотки за депозитами порівнюються до прибутку, тому в розвинених країнах обов'язково повинно сплачувати податки. Тому, з 1 серпня 2014 в нашій країні ввели податок на прибуток з депозиту. Це стало певною несподіванкою для тримачів депозитів в банках нашої країни, і це доволі сильно посприяло відтоку депозитів, через те що відсотки на той час

не покривали офіційний рівень інфляції. Тому розглянемо відсотки оподаткування в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Відсоткова ставка оподаткування доходів в різних країнах Європи [36]

Країни	Податкова ставка, %	Країни з нестійкою економікою	Податкова ставка,%
Франція	30,0	Грузія	10,0
Ірландія	20,0	Албанія	10,0
Португалія	20,0	Естонія	00,0
Греція	15,0	Литва	00,0
Бельгія	15,0	Латвія	00,0
Німеччина	25,0	Україні	19,5
Італія	27,0	Польща	20,0
Іспанія	25,0	Чехія	15,0
Велика Британія	20,0	Словенія	00,0
Фінляндія	29,0	Македонія	10,0
Австрія	27,5	Словаччина	15,0

Аналізуючи таблицю 2.10 зазначаємо, що багато країн отримують користь від оподаткування доходів від відсотків, але важливою особливістю є те, що висока ставка податку є лише в дуже розвинених країнах. Там існує дуже багато можливостей, для вдалого вкладання зберігань в різні продукти банку, через те що надійність банків доводиться вже століттями. В країнах з нестійкою економікою все навпаки, потреба в грошах населення відіграло доволі сильну роль, і тому задля приваблення вкладників використовують усі можливі бонуси. Стратегія цих країн є дуже коректною, вона привертає увагу власників вільних коштів та спонукає інвестувати свій капітал в банки. Хоча в цьому рейтингу, наша країна дуже сильно вирізняється с поміж усіх. Відсотки приблизно є такими же як і в розвинених країнах, а рівень життя набагато гірший. Це пов'язанно, з тим що МВФ у 2014 році для виділення траншу поставили умови в оподаткуванні депозитів, через що наш бюджет повинен наповнюватись швидше. Так безумовно, це допомогло заробити нашій країні додаткові кошти але і злякало майбутніх інвесторів. На наш

погляд, зроблено усе цілком доречно, тому що тоді були доволі скрутні часи в історії України, і треба було приймати швидкі і непопулярні рішення.

Прийнято вважати що у світі є три загальноприйняті системи оподаткування депозитів:

1) податки сплачує особисто фінансовий агент, тобто банк. Скільки та в якому розмірі було сплачено, майже ніколи невідомо. При цьому, коли залучаються кошти, банк ставить ставку без вирахування оподаткування;

2) у Скандинавських країнах доходи включаються особисто платником цього податку в декларацію. Оподаткування проходить згідно ставок в цій країні;

3) в Іспанії, Франції та Німеччині податок сплачується наперед. Тобто це певний авансовий платіж. Відповідна сума вираховується із податкового зобов'язання клієнта.

В першу чергу, щоб підвищити в нашій країні увагу до депозитного ринку, треба запровадити розроблені схеми в розвинутих країнах. Обов'язково треба приділити увагу кумулятивним інвестиційним схемам, які багато років функціонують за кордоном.

Реформа в пенсійному законодавстві, дасть змогу забезпечити в Україні належні умови фінансування пенсій. Обов'язково треба грамотно розподілити функції держави, роботодавця і працівника в сфері захисту громадян похилого віку, а також створення накопичувальної пенсійної системи задля реалізації економічного добробуту громадян та зростання їх доходів [7].

В нашій країні трьохрівнева пенсійна система. На третьому рівні, базується недержавне пенсійне забезпечення, яке створюється на засадах добровільної участі роботодавців та громадян. [15].

Банкам, треба почати надавати послуги з додаткового пенсійного забезпечення. Якщо брати приклад з Великої Британії, то там роботодавець повинен сплачувати з заробітної плати певний внесок, щомісяця, і таким чином згодом для працівника формується велика пенсія, яка знаходиться в

банку ще й під відсотками. В Швеції даний договір заключає 90% всіх працівників. А ось в США та Німеччині, треба вибрати самому, на яку річ накопичувати гроші. Є декілька варіантів, такі як купівля нерухомості, договір про довготривалі ощадні внески, страхування свого життя з метою накопичення коштів, створення фонду цінних паперів. Цей ринок в нашій країні взагалі вільний, і якщо добросовісно підготувати реформу то даний вид накопичування обов'язково набуде популярності.

Крім накопичення пенсій треба дати громадянам вибір, наприклад накопичувати гроші для сплати за навчання чи для придбання житла. Тобто ті вклади, які будуть залучати клієнтів на довгий період, завдяки чому позичальник буде зацікавлений у довгій роботі свого банку.

Якщо ж розглядати гарантування вкладів в країнах Європи, то у всіх країнах ЄС обов'язково встановлений показник на рівні 100 000 євро. Ця сума на нашу думку є дуже великою, і це пов'язано в першу чергу з тим що надійність в країнах ЄС не визиває сумнівів, та падіння банків майже неможливе. В ЄС функціонує спеціальний банківський союз, який вразі чого допомагає будь-якому вкладнику, якщо в нього з'явилися проблеми з банком в якому знаходяться його власні гроші. Крім того захищені цим союзом такі сфери:

- депозити державних органів влади із бюджетом не вище 500000 євро;
- депозити які використовуються для конкретних житлових та соціальних цілей понад 100000 євро;
- фонди пенсійного забезпечення малих та середніх підприємств.

Система гарантування в Європі, в тому числі фінансує реструктуризацію і ліквідацію банку відповідно правил ЄС. І через усі жорсткі умови – не дозволяє розвалитися банку. Усі банки без виключення повинні приєднатися до цієї системи. Як учасники, вони сплачують відповідні внески відповідно профілю банку та ризиковості операцій в ньому. Дані внески, надходять до спеціального фонду створеного ЄЦБ. Сума всіх

цих коштів, повинна до 2025 року досягти рівня, який відповідає 0,8% захищеності депозитів.

Тому, дивлячись на досвід європейських країн треба обов'язково збільшувати розмір ФГВФО хоча б до 750 тис грн, просліджувати ліквідність банківських установ новими методами, та зробити накопичувальні пенсійні фонди для кожного працівника в нашій країні, щоб вже на пенсії людина могла отримувати і гроші з Пенсійного фонду та власні пенсійні накопичування.

ВИСНОВКИ

Ефективний банкінг – головний і цілісний інструмент розвитку будь-якої держави. Для стабільного функціонування всього банківського сектору, в першу чергу виступає аналіз ресурсної бази. Найкращім методом залучення для банку ліквідних коштів, досі виступає залучення коштів від юридичних та фізичних осіб.

Вивчаючи пояснення депозиту, треба зазначити, що це складна категорія, яка існувала ще до появи банків. Тому, треба класифікувати їх як кошти, які вкладник розміщує на власному депозитному рахунку, задля заощадження і для додаткового доходу, а з боку банку – це залучення ресурсів, які він використовує для здійснення банківської діяльності. Прийнято вважати, що депозити поділяються на строкові – це вклади, які знаходяться тривалий час на рахунках; депозити до запитання – гроші які банк зобов'язаний повернути в день звернення клієнта; поточні депозити – це звичайні кошти якими користується банк, скоріш за все відсотки за даним видом не нараховують або вони є незначними. Також, в будь-якому банку є велика кількість інших різновидів депозитів, в залежності від класифікаційних ознак.

Депозитна політика – являє собою діяльність банківської установи, завдяки якій підтримується ліквідність фінансової установи.

В загальному плані, депозитна політика це доволі складний вид залучення коштів для банку, треба прораховувати усі можливі стратегії та тактики. Для досягнення спільної мети, в формуванні депозитної політики, потрібна консолідація всіх суб'єктів даної сфери.

Нестабільна ситуація в Україні, сколихнула усю банківську систему. З 2013 по травень 2020 року ліквідувалось 105 банків. Основна причина цього – низька ліквідність та непрозоре законодавство. Тому через це, оцінка

ліквідності має відбуватися раз на рік, щоб виявити та усунути ризик перед тим як він настане.

Велика девальвація державної валюти, стала основною причиною яка посприяла значному відтоку депозитів з банків, та завдала валютних і кредитних ризиків.

Станом на 2020 рік, обсяг депозитів збільшився порівняно з попередніми роками, але спостерігається підвищення частки коротких депозитів, що дає змогу зрозуміти проблему нестабільності ресурсної бази. Сума депозитів в українських банках, кожен рік зростає і починає поступово відновлюватись після кризи. Депозити фізичних осіб, найвигідніші та найстабільніші для проведення будь-якої банківської діяльності. Дивлячись на обсяг коштів, які знаходяться на депозитних рахунках фізичних осіб, станом на початок 2020 року треба зазначити, про зростання усіх видів депозитів.

Гарантування вкладів дає змогу підвищити стабільність та впевненість населення в банки. Більше всього, сконцентровано депозитних коштів в банках, які гарантують 100% повернення коштів в разі ліквідації установи. Наразі в Україні це гарантує лише один банк, і це «Ощадбанк». В загальному ФГВФО співпрацює з іншими банками, і зобов'язаний повернути вклади які не перевищують 200 тис грн, що на нашу думку є доволі низьким. За останні роки, через зменшення інфляції національної валюти, ставки по депозитам визначили тенденцію до зниження. Протягом 2018 – 2020 року, після того як наша державна валюта почала зміцнюватись та стабілізуватися. Також, НБУ понизила облікова ставку до 8%, тому комерційним банкам вигідніше брати гроші в них, аніж залучати депозитні кошти громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Аванесова Н. Е. Глобальні та національні проблеми економіки [Електронний ресурс] / Н. Е. Аванесова, Ю. О. Арестова // Глобальні та національні проблеми економіки. МНУ ім. В. О. Сухомлинського. – 2015. – №3 – С. 916-918. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/192.pdf>.
- 2) Аналіз банківської діяльності навч. посібник / О. І. Копилук, О. М. Музичка. - Львів: Вид-во ЛКА, 2016. – 402 с.
- 3) Аналіз банків України: огляди, графіки, факти <http://bankografo.com>
- 4) Балянт Г. Особливості організації системи банківського нагляду, регулювання та контролю у Сполучених Штатах Америки / Г. Балянт // Українська наука: минуле сучасне, майбутнє. – 2013. – Вип. 18. – С. 17-24.
- 5) Банківські операції підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; за заг. ред. А. М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2008. – 608 с.
- 6) Бартош О. М. Депозити фізичних осіб: проблеми сьогодення [Електронний ресурс] / О. М. Бартош // Ефективна економіка. – 2017. – № 8 – Режим доступу: <https://goo.gl/Yd68Ld>.
- 7) Волкова Н. І. Удосконалення управління залученими депозитними ресурсами банку [Електронний ресурс] / Н. І. Волкова // Економіка і організація управління. – 2016. – № 1 (21). – Режим доступу: <https://goo.gl/q3Atd2>.
- 8) Галіцейська Ю. М. Оптимізація діяльності банківських установ щодо організації депозитних операцій / Ю. М. Галіцейська, О. Л. Малахова // Світ фінансів. – Тернопіль, 2010. – № 3. – С.18-30.
- 9) Галіцейська Ю. М., Балянт Г. Р. Загальні тенденції формування ресурсів вітчизняними банками [Електронний ресурс] / Ю. М.

Галіцейська, Г. Р. Балянт // Ефективна економіка. – 2017. – № 8. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5719>.

10) Д'яканов К. М. Депозитний ринок України: чи захищені банки та вкладники? [Електронний ресурс] / К. М. Д'яканов // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – С. 235-238. – Режим доступу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/10-2015/52.pdf>.

11) Дзюблюк, О. В. Управління ліквідністю банківської системи України : монографія / О. В. Дзюблюк, В. Я. Рудан. - Тернопіль : Вектор, 2016. - 290 с.

12) Дребот Н.П. Стратегія банківської установи на ринку депозитних послуг / Н. П. Дребот, О. Р. Галько // Регіональна економіка. – 2008. – № 4. – С. 125–132.

13) Дунас Н. В. Розвиток комунікаційних стратегій маркетингу електронних банківських послуг для фізичних осіб [Електронний ресурс] / Н. В. Дунас // Проблеми економіки. Фінанси та банківська справа. – 2017. – № 1. – С. 344-350. – Режим доступу <http://oaji.net/articles/2017/728-1496223785.pdf>.

14) Еш С. М. Депозитна політики банків та інструменти її реалізації [Електронний ресурс] / С. М. Еш // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2016. – С. 135-138. – Режим доступу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/17-2016/29.pdf>.

15) Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» ВВР 2012 №50 ст. 564

16) Жовтун Є. В. Теоретичні аспекти депозитної політики банків [Електронний ресурс] / Є. В. Жовтун // Облік і фінанси, 2016. – № 3 (73). – С. 77-83. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/Oif_apk_2016_3_13.pdf.

17) Кончетигова Т. В. Економічна сутність та принципи депозитної політики банку [Електронний ресурс] / Т. В. Кончетингова // Глобальні та

національні проблеми економіки. – 2017. – № 16. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/145.pdf>.

18) Кочетигова Т. В. Економічна сутність та принципи депозитної політики банку [Електронний ресурс] /Т. В. Кочетигова, В. С. Федоренко // Глобальні та національні проблеми економіки. МНУ ім. В. О. Сухомлинського.– 2017. – № 16. – С. 734-737. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/145.pdf>.

19) Кошонько О. В. Тенденції розвитку вітчизняного депозитного ринку в сучасних умовах / О. В. Кошонько // Економіка і суспільство. – 2016. – № 3. – Режим доступу: <https://goo.gl/Gct4EQ>.

20) Лютий І. О. Депозитний ринок в інвестиційній політиці економічного зростання / І. О. Лютий // Фінанси України. – 2002. – № 5. – С.3-8.

21) Максимова М. В. Банківська система України: стан та проблеми [Електронний ресурс] / М. В. Максимова // Економічна наука. – 2017. – № 5. – С.56-60. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2017/14.pdf.

22) Масюк Ю. В. Тенденція розвитку вітчизняного депозитного ринку в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Ю. В. Масюк, Н. В. Моголівець // Молодий вчений. – 2017. – № 9(49). – С. 545-548. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/9/122.pdf>.

23) Офіційний сайт Ощадбанку [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/>.

24) Паляничко К. О. Проблеми відтоку депозитів в умовах кризових явищ [Електронний ресурс] / К. О. Паляничко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2015. – № 2 (46). – С.316-319. – Режим доступу: <https://goo.gl/K1fn9i>.

25) Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – № 5-6. – С. 30. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

- 26) Рейтинг банків України за показниками [Електронний ресурс] // Фориншурер. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/ratings/banks/17/3/15>.
- 27) Рудан В. Я. Особливості формування депозитної бази вітчизняних банків та її вплив на ліквідність банківської системи / В. Рудан // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2011. – № 16. – С. 218–228.
- 28) Савлук М. І. - Грші та кредит. Підручник. — 3-тє вид., перероб. і доп. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. — К.: КНЕУ, 2002. — 598 с.
- 29) Савлук М. І. Банківська енциклопедія / М.І. Савлук, А. М. Поддєрьогін, А.А. Пересада та ін.; під ред. А.М. Мороза. – К.: Ельтон, 1993. – 333с.
- 30) Сенищ П. М. Банківська діяльність в реалізації державної політики економічного зростання України [Електронний ресурс] : афтореферат / П. М. Сенищ. – 2017. – Режим доступу: <https://goo.gl/fbzBM7>.
- 31) Система недержавного пенсійного забезпечення [Електронний ресурс]: роз'яснення / Міністерство юстиції України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0022323-12>.
- 32) Статистика Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua>.
- 33) Сташенко Е. Д. Теоретико-методологічні основи депозитної політики комерційного банку [Електронний ресурс] / О. Д. Сташенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2016. – № 56. – С.13-18. – Режим доступу: <https://goo.gl/jfyFgu>.
- 34) Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності : монографія / О. В. Дзюблюк, М. Д. Алексеєнко, В. В. Корнеєв; за ред. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: Осадца Ю. В., 2017. – 298 с.
- 35) Філіпчук П. В. Система пенсійного забезпечення: огляд світового досвіду [Електронний ресурс] / П.В. Філіпчук // – 2016. – №2 – С. 37-38. - Режим доступу: http://academy.gov.ua/ej/ej10/doc_pdf/Filipchuk.pdf.

36) Withholding Tax Rates March 2017 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://goo.gl/DXZUXL>.

37) World Deposit Rates: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://europe.deposits.org/>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А
РЕСУРСИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

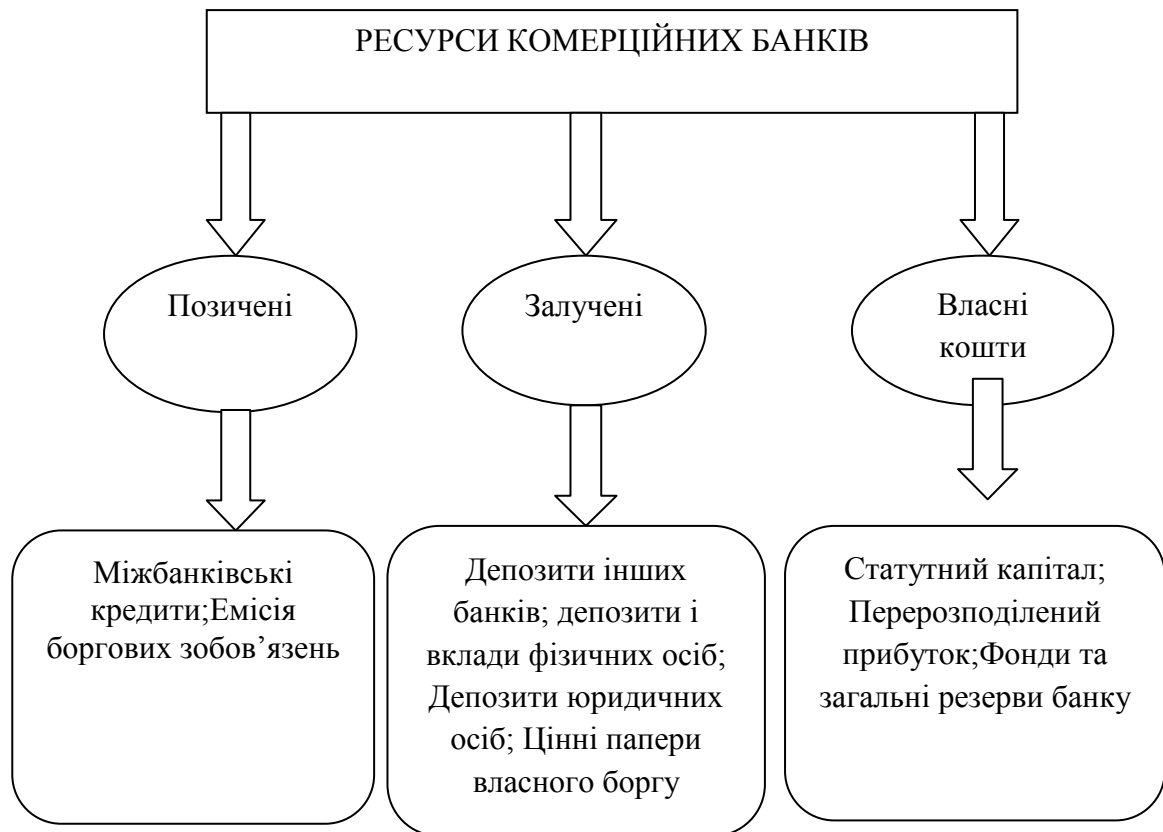

Рисунок А.1 – Ресурси комерційних банків

ДОДАТОК Б
СУЧАСНА ВІДСОТКОВА ПОЛІТИКА В ПРОВІДНИХ БАНКАХ
УКРАЇНИ

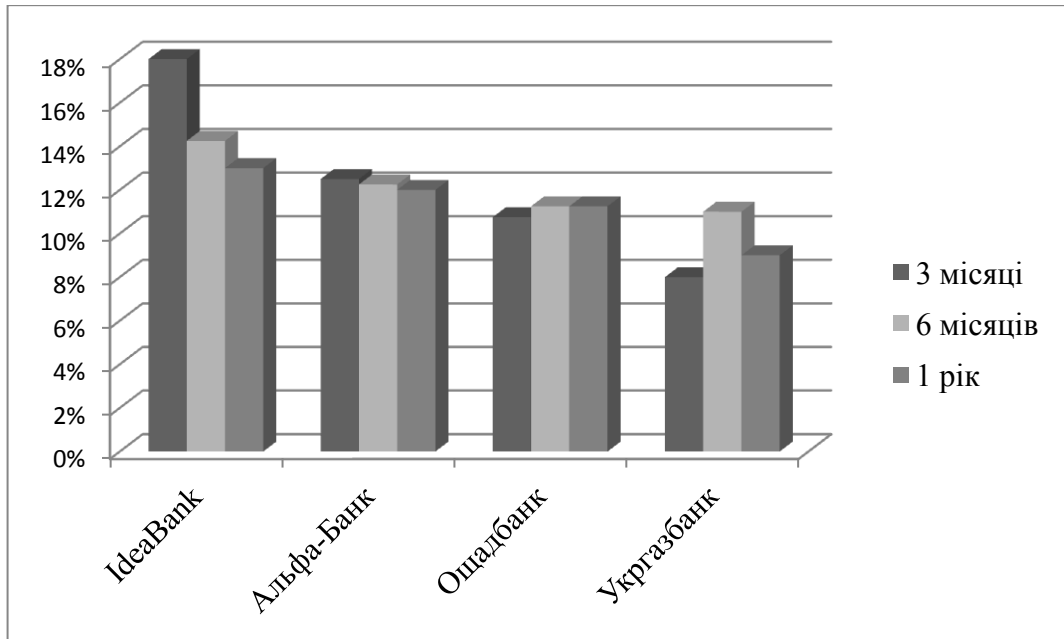

Рисунок Б.1 – Відсоткова політика в провідних банках України

ДОДАТОК В
СТРУКТУРА ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ УЧАСНИКІВ ФГВФО
СТАНОМ НА 1.04.2020

Таблиця В.1 – Структура вкладів фізичних осіб учасників Фонду гарантування вкладів станом на 01.04.2020

	Розмір вкладу, грн.	Кількість вкладників		Сума вкладів	
		тис осіб	%	млн грн	%
1	до 10 грн	17 337	39	21,9	0
2	від 10 до 200 000 грн	26 619	59,9	207 311,70	39,8
3	від 200 000 до 500 000 грн	371	0,8	103 877,80	20
4	понад 500 000 грн	120	0,3	209 031,20	40,2
5	Всього	44 447	100	520 242,60	100
6	Всього без 10 грн	27 110	61	520 220,70	100
7	від 10 до 200 тис грн (гарантовані повністю)	26 619	98	207 311,70	39,9